

Helse- og omsorgsdepartementet

Oslo, 19/10-23

Saksbehandler
Svein R.G.Olsen

Høring - Rapport fra ekspertutvalget som skulle evaluere vilkåret om manglende samtykkekompetanse for bruk av tvang i psykisk helsevern (Samtykkeutvalget)

Norsk Sykepleierforbund (NSF) er godt fornøyd med Samtykkeutvalget sin rapport og anbefalinger. Rapporten er grundig og ser på tjenestetilbudet i sin helhet, ikke lovendringen isolert. NSF mener utvalget slår fast behovet for å styrke rettsikkerheten og pasientens selvbestemmelse og en riktig bruk av tvang. Menneskeverd, respekt, medvirkning, trygghet og kunnskap må være hjørnesteiner i utvikling av gode tjenester.

Samtykke – en rettighet

NSF er meget fornøyd med at vilkåret for samtykke foreslås videreført. Selvbestemmelse og frivillighet skal være hovedregelen innen helsetjenesten i behandling av egen sykdom, også innen psykisk helsevern. Vi støtter fullt ut anbefalinger om behovet for kvalitet og kompetanse og at bedre beslutninger og behandling skal ligge som premisser i det videre arbeidet. Det vil være svært viktig å finne en rettssikkerhetsmessig god måte å sikre at pasienter som ønsker helsehjelp, men mangler samtykkekompetanse, kan få helsehjelpen frivillig/uten å underlegges tvungent vern.

Beslutningskompetanse og selvbestemmelse

NSF mener beslutningskompetanse er et godt begrep. Rapporten slår fast at menneskerettighetene og internasjonale konvensjoner gir alle mennesker rett til selvbestemmelse, beskyttelse mot krenkelser, nødvendige helse- og omsorgstjenester og respekt for iboende menneskeverd. Vi vil påpeke at samtykke og frivillighet i helsetjenestene er grunnleggende, tvang og makt skal representerer unntakene. NSF mener ordninger for beslutningsstøtte og tilrettelegging for samvalg vil være særlig viktig i en kompetansebasert modell i psykisk helsevern.

Kompetansevurderinger

NSF mener det må innføres nasjonale faglige retningslinjer for vurdering av beslutningskompetanse. Det er nødvendig å implementere, videreutvikle og validere verktøy knyttet til vurdering av beslutningskompetansen. NSF slutter seg til at det må stilles strengere krav til vurderinger når konsekvensene kan være alvorlige. NSF støtter at «overveiende sannsynlig» kan ligge til grunn. NSF mener vurderinger må baseres på en tverrfaglig kartlegging og på tvers av tjenestenivå med de som kjenner pasienten godt, både fagfolk og pårørende.

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22 Telefon: 994 02 409
Postboks 456 Telefaks: 22 04 32 40
0104 Oslo E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 16.10.2023

Lovverket

NSF støtter utvalget når de påpeker at lovverk og reglene for bruk av tvang i helse- og omsorgstjeneste bør bedres. Utvalget mener dagens regelverk fremstår fragmentert, verdimessig inkonsistent og legger dårlig til rette for helhetstenkning. Nye lovutkast med forskrifter og retningslinjer må utformes slik at de sikrer helsehjelp til rett tid til alle som er i behov av helsehjelp. Riktig hjelp i riktig tid vil understøtte egen samtykkekompetanse, og bidra til å redusere risiko for å bli til fare for seg selv og andre før helsehjelp ytes.

Daglig omsorg og forebyggende arbeid, ivaretagelse av pårørende

NSF mener behovet for kompetanse og tilpasset helsehjelp i daglig oppfølging må komme tydeligere fram. Det er det beste tvangsforebyggende arbeidet. Omsorg, samvalg og en helsehjelp pasienten opplever som nyttig, samt støtte til meningsfull aktivitet og inkludering i lokalsamfunnet. I dette arbeidet er det viktig at helsepersonell inkluderer nærmeste pårørende i samarbeid og bidrar til at de blir ivaretatt for sin egen del og ikke blir utsatt for store belastninger.

Trygt behandlingsmiljø

Både pasienter og ansatte har rett til et trygt behandlings- og arbeidsmiljø, og at samfunnsvernet blir ivaretatt. For å få til faglig forsvarlig og omsorgsfulle tjenester av høy kvalitet må det være:

- Et tydelig og godt lovverk som ivaretar menneskerettighetene. Lovgivningen skal sikre at de hensyn som vektlegges er relevante og er de samme for alle pasienter som underkastes en tvangsvurdering. Det skal ikke være opp til legens subjektive mening om tvang (paternalistisk kultur) eller ressurser i den aktuelle helseregionen (terskelen for tvang). Det skal utelukkende være pasientens helse og forhold til omverdenen (fare for andre eller eget liv) som skal avgjøre om det er rettmessig å bruke tvang.
- God døgncapasitet, både akutt og over tid for de som trenger dette med kompetent bemanning.
- Tett oppfølging, godt koordinerte fleksible tjenester og gode relasjoner over tid skaper kontinuitet og trygghet. Bedre samhandling mellom helsetjenestenivåene (som ACT- og FACT-team).
- Kompetente kommunale tjenester. Bolig, oppfølging i team og hjemmebaserte tjenester.
- Erfarent og kompetent helsepersonell.

Avslutningsvis ønsker NSF å poengtere at det kan være riktig å bruke tvang. Det vil være for å redde liv og unngå alvorlig/livstruende helsesvikt, eller når det er fare for skade og trusler av eget eller andres liv.

Med vennlig hilsen

Lill Sverresdatter Larsen
Forbundsleder

Bente Lüdemann
Fagsjef

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 994 02 409

Telefaks: 22 04 32 40

E-post: post@nsf.no

www.nsf.no

Bankgiro: 1600 49 66698

Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 16.10.2023